

10. הליכות שלמה פרק יד הערה 61

וכן לענין שחיה לא הסכים להתיר כלל אף כשעושה כן מטעמי בריאות בלבד (והוסיף שיש גם חלול שם שמים ח"ו בדבר בפני הרחוקים משמירת תורה ומצוות) והיה מעיר בכאב על ריבוי השואלים מדי שנה בשנה המבקשים צדדי היתר, שבנוגע לאבלות על אב ואם רח"ל כמעט שאין באים לבקש היתר, ורק לענין תשעת הימים שנתרופפו הלבבות מהרגשת צער החורבן והגלות מחפשים צדדי קולא. ואמר רבנו עוד בענין זה, דאף שבחסדי ה' איכשר דרא, ורבו המדקדקים בהלכה ושמים מעינים על כל צעד ושעל לדעת דבר ד' זו הלכה מכל מקום יש להזהר שלא לעשות מטפל עיקר, ולפעמים מרוב העיון והדקדוק בפרטי דינים אלו של המנהגים שנהגו כדי חעורר אבלות החורבן, נשכח ונדחק העיסוק בעיקר חובת הימים לדאוג על החורבן ולפשפש במעשים לשוב אל ד' ולצפות לישועתו.

טשטוש הרגשת הלב – התרגלות למציאות

11. דברים פרק ד

(כה) כִּי־תוֹלֵד בָּנִים וּבָנֵי בָנִים וְנִשְׁתַּחֲוֶתָם בְּאֶרֶץ וְהִשְׁחַתְתֶם וְעִשִׂיתֶם כְּכֹל הַתְּבוּנֹת כֹּל וְעִשִׂיתֶם הָרַע בְּעֵינַי יְקוֹק־אֱלֹקֶיךָ לְהַכְעִיסוֹ:

12. שיחות מוסר

פירש הכתוב, שמה שמביא לידי "והשחתם" הוא "ונושנתם בארץ", בשעה שהכל נעשה ישן נושן וחדל מלעשות רושם בלב, על ידי כן "והשחתם"..... המעכב העקרי להתעלות האדם הוא ההתרגלות למצב, שמפני כן אינו מרגיש את ההכרח הגמור להתעלות מעלה מעלה ובנוסף לזה הוא מאבד גם את התרגשות הלב ע"י ההרגל וככתוב "יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה.

13. והגדת מאמרי בין המצרים

בן שמונים שנה היה משה רבינו בעמדו לפני פרעה שמונים שנה הן תקופת חייו! "ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה". מה עשה משה רבינו שמונים שנה? במדרש מבואר שהיה משנה למלך מצרים, ומלך כוש, וכלוא עשר שנים במדין, ומכל זה אין התורה מספרת מאומה – מה מספרת היא, שיצא אל אחיו לראות בסבלותם וראה איש מצרי מכה איש עברי מאחיו והרגו. וראה שני אנשים עברים נצים, וגער בהם וראה רועים המציקים לבנות יתרו והושיען, זוטות לכאורה. אבל, אמר רבי ירוחם ממיר זצ"ל, כל ה"משה רבינו" צפון בזוטות אלו! בהן מגלה התורה במה זכה להיות מושיען של ישראל ומנחיל התורה. וכי במה יועיל לעמו, אם יראה בסבלותם. "שהיה בוכה ואומר חבל לי עליכם, מי יתן מותי עליכם, והיה נותן כתפיו ומסיע לכל אחד ואחד מהם". לכמה היה יכול לסייע? ומה הועיל כשהכה את המצרי, הלא רק סיכן עצמו... ברם היא גופא: לא שיקולי כדאיות ותועלת היו כאן, אלא התקוממות רגשית, שנאת עוול קיצונית, אי השלמה תהומית עם ההשחתה והרוע. אי יכולת להבליג ולשתוק.

פרשת דברים ותשעה באב - 'מהרה יבנה המקדש'...

1. משנה מסכת תענית פרק ד

בשבועה עשר בתמוז...והובקעה העיר...והעמיד צלם בהיכל בתשעה באב...והרב הבית בראשונה ובשניה

2. איכה פרק א פסוק טו

סֵלָה כָּל־אֲבִירָיו אֶרְגָּל־בְּקַרְבֵי קָרָא עָלַי מוֹעֵד לְשִׁבְרִי בְּזוּרְגִי וְגַת דְּרָךְ אֶרְגָּלִי לְבַתּוּלַת בֵּית־יְהוָה:

3. חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל קלה סעיף כא

אין אומרים תחנון בתשעה באב, דאקרי מועד...

4. אוהב ישראל במדבר פרשת פינחס

למה קורין פרשת פינחס בשבת בין המצרים ברוב השנים אשר כל עיקרי המועדים כתובים בפרשה זו ועל כרחק לא דבר ריק הוא. אך בכונה מכוונת עשו חכמינו ז"ל זה ברוח קדשם. אמנם יש לומר בהעיר לב ושום שכל דאלו הכ"א יום שבין י"ז בתמוז לט' באב הם מקוריים ושורשיים לכל המועדות של השנה שהם בכללן גם כן כ"א יום. היינו שבת וראש חודש, שבעת ימי הפסח, יום חג השבועות, שני ימים של ראש השנה, יום הכיפורים, שמונת ימי חג הסוכות.

5. תורת המגיד נ"ך איכה

כל רודפיה השיגוה בין המצרים [א, ג]. פרי מורי הרב מוהד"ב זצ"ל, שמי שרודף אחר הקדושה, משיג אותה בין המצרים יותר ויותר.

6. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טו עמוד ב

אשכחיה רבה בר שילא לאליהו, אמר ליה: מאי קא עביד הקדוש ברוך הוא? אמר ליה: קאמר שמעתא מפומייהו דכולהו רבנן, ומפומיה דרבי מאיר לא קאמר. אמר ליה: אמאי? – משום דקא גמר שמעתא מפומיה דאחר. אמר ליה: אמאי? רבי מאיר רמון מצא, תוכו אבל, קליפתו זרקו! אמר ליה: השתא קאמר: מאיר בני אומר: בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת – קלני מראשי, קלני מזרועי. (ככל אני מזרועי שילכתי זה שמת צעונו).

7. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טו עמוד ב

אחר מאי (מפני מה צא לילי כך, ולא הגינה תורתו עליו?) – זמר יווני לא פסק מפומיה. (והיה לו להניח צעזיל חוככן הבית)

9. שיחות התחזקות במדבר עמוד שצו

בזמן עקבתא דמשיחא, נתמעטו מאד הלבבות וקשה מאד לעורר הרגשים, ובפרט על ענין הזה וכמו שאבינו שבשמים אומר והסירותי את לב האבן מבשרכם. נסתמו עיניהם ולבם של ישראל. ולפני משיח זה בחינה של מצרים וכדכתיב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. וידוע מהאוחה"ק זי"ע דלפני משיח יהיה בבחינה של שער הני אפילו יותר ממצרים. וממה שרואים בספרים, ושומעים מיהודים זקנים, רואים, שבדור שלפני הדור הזה, היה מצוי לא רק אצל אנשים גדולים, רק אפילו מה שקוראים אנשים פשוטים, שכשרק דברו מהענינים של גלות השכינה וצערה...נפתחו הלבבות ופלגי מים ירדו מעיניהם....והיום, לב יודע מרת נפשו כמה קשה להיות איזה הרגשה, והצדיקים העידו הרבה שכך יהיה לפני משיח.... וידועים דברי התפארת שלמה שבזמנינו אנחנו בבחינה של אונס רחמנא פטריה להרגיש הרגשות של אבלות...ומ"מ כל משהו שנשתדל בזה פועלים געוולדיג.....

וישנין בהן ובשחרית הכרוז יולא יצללו החיים מן המתים והיו בזקוקין אותן ונמאלו ט"ו אלף ופרוטרוט חסרין ככל שנה וכך עשו מ' שנה יום לשנה יום לשנה הרי מ' שנה בשנה אחרונה עשו כן בדקו עמנו ונמאלו שלמים אמרו שמה טעינו בחשבון וכן ז' וכן ז"א וכן ז"ב וכן ז"ג וז"ד עד לאיתמלי סיהרא כיון לאיתמלי סיהרא אמרו ביטל הקדוש ברוך הוא אותה גזירה קשה מעלינו ועשו משתה ושמתה ויו"ט.

21. והגדת שלח

בליל תשעה באב לבשו תכריכים, קראו "המפיל" ונשכבו בקברים, בבוקר קמו, ומצאו שכולם חיים. איזו שמחה, התבטלה הגזרה! התבטלה?! כשש מאות אלף איש מתו בגינה! לחמישה עשר אלף האחרונים נמחלה, אז מה השמחה?!

22. עזרא פרק ג פסוק יב

וְרָבִים מִהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְרֵאשֵׁי הָאֲבוֹת הַקֹּהֲנִים אֲשֶׁר רָאוּ אֶת הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן בְּיַסְדּוֹ וְהַבַּיִת בְּעֵינֵיהֶם בְּקוֹל גָּדוֹל וְרָבִים בְּתְרוּעָה בְּשִׁמּוֹזָה לְהָרִים קוֹל:
רש"י

זה הבית – כשהיו רואין בניין בית זה היו בוכין מתוך שהיו זוכרים אותו בניין גדול של בית ראשון; ורבים – אשר לא ראו בניין בית ראשון היו שמחין ומריעין בשמחה בקול גדול מרוב שמחתן שילאו מגלות:

23. זכריה פרק ד, י

(ו) כִּי מִי בִז לְיוֹם קִטְנוֹת וְשִׁמּוֹזוּ וְרָאוּ אֶת הָאֶבֶן הַבְּדִיל בְּיַד וְרַבְבָּל שִׁבְעָה אֶלֶף עֵינָיו ה' הִמָּה מִשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ:
רש"י

(ו) כי מי בז ליום – שיוסד הבית אשר הוקטן בעיניהם כמו שנאמר (בעזרא ג) ורבים מהכהנים אשר ראו הבית הראשון ביום זה הבית בעיניהם בזים בקול גדול וזכרו את (חגי ז) הלא כמוהו כאין בעיניהם ישמחו עתה כשיראו את האבן הבדיל התלויה בחוט המשקולת אשר ביד אלריכל ראש הזונים שמכוון זה ראש הפינה וזו תהיה ביד זכובל:

24. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מח עמוד ב

רבי אליעזר הגדול אומר: כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר – אינו אלא מקטני אמנה. והיינו דאמר ר' אלעזר, מאי דכתיב: כי מי בז ליום קטנות? מי גרם לצדיקים שיתבזבו שולחנן לעתיד לבא? קטנות (קטנות אמנה) שהיה בהן, שלא האמינו בהקב"ה.

25. מתוך התורה הגואלת כ"ח אייר התשל"ב

אבל אז, זקני ישראל שראו את בית שני, בכו על הביזיון של בית שני לעומת בית ראשון. היה זלזול בבית שני. וכנגד זה הפסוק ברוח הקודש: "מי בז ליום קטנות?" מי החצוף שמעז לזלזל במצב של היום. זוהי גערה. וכן גם בישיעה מה – על העתיד- גערה – נויפה, על האומרים: "זה כבר גאולה? ועם כופרים?" וכו' ביקורת על הקב"ה. אתם אומרים לי עצות איך להנהיג את הדורות? אנכי בורא שמים וארץ. אני בראתי שמים וארץ ואני מסדר גאולת ישראל. מי זה המעז לבזות ולזלזל יום זה, יום קטנות, המברר ומגלה סדרי גאולה שאני בחרתי

26. שו"ת משפט כהן (ענייני ארץ ישראל) הקדמה ותוכן העניינים

וכאשר ידענו, כי עיקר חורבן בית מקדשנו וסבת גלותנו הי' עזבנו את תורת ד'. כמו שכתוב "על מה אבדה הארץ ויאמר ד' על עזבם את תורתו", אנו יודעים כי ע"י שובנו אל תורתנו הקדושה, להגות ולהעמיק ולשום כל מעיננו בה, בא תבא לנו הישועה, כי תבנה עיר על תלה וארמון על משפטו ישב.

14. והגדת מקץ

החפץ חיים זצ"ל אמר: עשר שנים שהה יוסף בבית האסורים, כשעונשו אינו קצוב... ולפתע קרן אורה: שר האופים והמשקים נקלעו למחיצתו ופטר חלומם וביקש משר המשקים להזכירו לטובה... המתין לבשורה טובה יום יומיים שנה שנתיים וכלום. הבין שהשליך יהבו על קנה רצון... והיה מקץ שנתים ימים ומה ארע? מאומה, היה זה לילה ככל הלילות, יוסף קרא קריאת שמע שעל המיטה והלך לישון אולי בכה עד שנרדם. אתא בוקר, יוסף קם ואמר "מודה אני" וברכות השחר ופנה לעבודת יומו. האם ידע שפרעה קורא לכל חכמו וחרטומו... האם ידע ששר המשקים נזכר בו... האם ידע שנשלחו שלוחים להביאו אל פרעה? לא ידע דבר. עד שהגיעו והריצוהו מן הבור, גלחוהו והחליפו בגדיו והביאוהו לפרעה. כך, אמר "החפץ חיים" תבוא הגאולה הקרובה. ופסוק מפורש הוא: "הנני שולח מלאכי ופנה דרך לפני, ופתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים". המשיח יבוא לפתע פתאום, בהסח הדעת, ואז נתבונן ונראה איך הוכנה הדרך ופונתה לקראת בואו... נבין למפרע איך הכל הוביל אליו, איך היה הקב"ה עסוק בבריאת אורו של משיח.

15. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כב עמוד ב

והתניא, רבי אומר: אומר אני: כהנים אסורין לשתות יין לעולם, אבל מה אעשה שתקנתו קלקלתו (וחוכנו הבית שקלקלן ועיכזו סדר משמרותיהן, שהיה אוסרן בזמן משמרתן, ומתיכין שלא בזמן משמרתן, הוא תיקון עכשיו לשתות יין לעולם, ללא חייש שמה יענה פתאום). ואמר אביי: כמאן שתי כהני חמרא האידנא – כרבי. מכלל דרבנן אסרי! – התם היינו טעמא: מהרה יבנה בית המקדש, ובעינן כהן הראוי לעבודה – וליכא. – הכא נמי, בעינא כהן הראוי לעבודה, וליכא!

להתמקד בעתיד ולא בעבר

16. תלמוד בבלי מסכת תענית דף ל עמוד ב

מכאן אמרו: כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על ירושלים – אינו רואה בשמחתה.

17. דף על הדף תענית דף ל עמוד ב

הקשה רבינו החתם סופר זצ"ל דהול"ל יזכה ויראה לשון עתיד, וביאר עפ"מש"כ רש"י על וימאן להתנחם (בראשית ל"ח ל"ה) מכאן דאין מקבלין תנחומין על החי, ואם לא יהיה תקוה שירושלים תבנה למה מתאבלין עוד, אלא ע"כ צריך לומר דירושלים ובית המקדש בנוי ומשוכלל למעלה רק מאתנו נאבד ויש תקוה, וזהו כל המתאבל על ירושלים, הרי הוא רואה כבר עתה בנחמתה כאילו מקדש כבר עומד בנוי, כי זה התנחומין ולכן נקרא תשעה באב מועד.

18. מדרש זוטא - איכה (בבור) נוסח ב פרשה א

באותה שעה עמדו כלם (אבות האומה) באגודה אחת והיו צועקים ובוכים... אמרו לפניו רבש"ע שמה חס ושלום אין חזרה לבנים, אמר להם אל תאמרו כך, אם יש דור שמצפה למלכותו מיד נגאלין, שנאמר ויש תקוה לאחרייתך נאם ה' ושבנו בנים לגבולם

19. תלמוד בבלי מסכת תענית דף כט עמוד א

אמר רבה אמר רבי יוחנן: אותה לילה ליל תשעה באב היה. אמר להם הקדוש ברוך הוא: אתם בכיתם בכיה של הנם – ואני קובע לכם בכיה לדורות.

20. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קכא עמוד א

אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב... חמשה עשר באב מאי היא? ... רב דימי בר יוסף אמר רב נחמן: יום שכלו בו מתי מדבר, דאמר מר: עד שלא כלו מתי מדבר – לא היה דיבור עם משה. (נמלקט איכה יוסף שכתל צו החפץ לאמר ר' לוי כל ערב תשעה צלב היה כרוז יולא הכל ילאו לחפור חפרין

27. הר"ן מסכת נדרים דף פא עמוד א

ומצאתי במגילת סתרים של הר"ר יונה ז"ל דקרא הכי דייק דעל שלא ברכו בתורה תחילה אבדה הארץ דאם איתא על עזבם את תורת כפשטא משמע שעזבו את התורה ולא היו עוסקין בה כשנשאל לחכמים ולנביאים למה לא פרשוהו והלא דבר גלוי היה וקל לפרש אלא ודאי עוסקין היו בתורה תמיד ולפיכך היו חכמים ונביאים תמהים על מה אבדה הארץ עד שפרשו הקדוש ברוך הוא בעצמו שהוא יודע מעמקי הלב שלא היו מברכין בתורה תחלה כלומר שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כ"כ שיהא ראוי לברך עליה שלא היו עוסקים בה לשמה ומתוך כך היו מזולזלין בברכתה והיינו לא הלכו בה כלומר בכונתה ולשמה אלו דברי הרב החסיד ז"ל והם נאים ראויין למי שאמרם.

28. נוסח התפילה

יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו, שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ותן חלקנו בתורתך ושם נעבדך ביראה, כימי עולם וכשנים קדמוניות

חברים יקרים!

פתחנו בחשיבות הגדולה להרגיש את קושי החורבן. חיבור לקושי החורבן מעיד על הקשר שלנו עם הבורא. בדורות אחרונים הלך והיטשטש הרגש וכמעט ואין אנו מרגישים שום קושי בימים אלו של בין המצרים. כדי לעורר את הרגש עלינו לרצות לחיות חיים של קדושה וטהרה, השאיפה להתעלות היא

זו שתחבר אותנו לנקודה של בית המקדש

את האבלות על החורבן עלינו למקד לא על העבר אלא על העתיד. ההסתכלות על העבר ושקיעה בו לא רק שלא מועילה מאומה אלא מזיקה הרבה מאד. לא רק בתחום בית המקדש אלא בכל תחומי החיים. ההבטה אל העבר טובה רק כאשר

אנו עושים זאת כדי להסיק מסקנות לעתיד.

נזכה לראות בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן!!

